

TÉGLAGYÁR ÉRD

Érd Ófalu volt téglagyár területének hasznosítása

Dimitrijevic Tijana, Varga Piroska,
Brósz Csaba Botond, Kukucska Gergely, Szabó Dávid
konzulens: Gaul Cicelle DLA

1. TERÜLET JELLEMZÉSE ÉS ADOTTSÁGAI

HELYSZÍN

Érd mint Duna parti város él a köztudatban. A város azonban csak két rövid területen érintkezik ténylegesen a folyóval. Mindkét terület beépítetlen, és ritkán látogatott - a város jelenleg nem használja ki természet nyújtotta adottságait. Az egykori téglagyár területe a két partszakasz egyike, és mint ilyen kiemelt szerepe lehetne Érd lakossága számára.

A terület fő erényeként kiemeljük a közvetlen kapcsolatot a Dunával és a terület természet közeli hangulatát. Amennyiben wellness funkciót kívánunk elhelyezni a területen, mindkét adottság szükséges feltétel egy egyedi hangulattal bíró fürdő és szabadidő funkció jó működéséhez. A Dunával való intenzív kapcsolat, mint különleges adottság emelheti ki a fürdőt a hasonló típusú épületek tömegéből; a természet közeli táj, a várostól való távolság pedig a rekreáció és pihenés alapfeltétele. Ófalu és téglagyár közötti kapcsolat erősítése mind a város, mind a terület számára előnyökkel jár.

(TERMÉSZETI) ÉRTÉKEK

A téglagyári terület szubjektív értéklétre

- közvetlen kapcsolat a Dunával
- Duna parti kilátás, széles panoráma, végtelen horizont
- hosszú idő óta üresen álló területen a természet regenerálódni látszik, burjánzó és vadregényes

- téglagyár maradványai - kémény és téglaszártó betonkeretek
- ipari emlékek és burjánzó természet együttese
- Duna menti löszfal
- kilátás a Magasparti útról és a Kakukk-hegyről
- Ófalu távlati képe a téglagyári terület bejáratától
- Ófalu közelsége és ódón, különleges utcái

HIÁNYOK

- strand
Érd 65 ezer fős Duna parti város, vízparti elhelyezkedése ellenére nincs kapcsolata a folyóval. Ennek következménye, hogy nincs strandja.
- vízisportok
kajak, kenu, evezés, úszás
- kapcsolat a várossal

2. VÍZPARTI ELŐKÉPEK

ŠTRAND NOVI SAD, SZERBIA

Novi Sad (Újvidék, Neusatz) Duna parti város. Különlegessége az intenzív kapcsolat a folyóval – a városban több kilométeres strand húzódik végig a Duna parton – “újvidéki tenger”.

A part kiépített és májustól októberig működik, télen pedig nyitva van és séta helyszín. Nyáron belépőt szednek, állandó kabint bérelhetsz, nyugágyakban lehet inni Jelen sört, este pedig koncertek vannak. Hétvégeente strand röplabda, vízi-láb-foci-kis-labdával, extrém vízi és mindenféle sport fesztiválok vannak. Ha éppen EB vagy VB van, azt itt kell nézni óriás kivetítőn.

A strandnak vannak részei, ahol sokat fociznak, vízi fociznak, hangosak és fröcskölőznek, vannak helyek, ahol családok vannak és sok gyerek homokvárat épít, aztán vannak a fenti "nyugdíjas" szektorok. Ezek mellett sok zuhany, mosdó, röplabda pálya, játszótér. És persze kávézók és sörözők – a fák árnyékában, homokos parton szalmás napernyők alatt chill out zenével, elegánsabb helyek a csinos lányoknak és így tovább. A Štrandon lehet mindenfélét enni, ahogy azt egy igazi – magyar vidéki strandon is – illik. Főtt kukorica, popcorn, kis fánkok, sok-sok fagy, vagy pljeskavica.

Esténként a "főszézonban" zene van (megint sokféle). Ha pedig nincs szézon, aki a környéken lakik az idejár csak úgy. Sok lányt + fiút itt érte az első csók. Azt mesélik, hogy annak idején amikor kinyílt 1911-ben a belépőhöz járt egy fürdőruha is – amely sokat takart – a fiúk és lányok pedig külön Duna részben fürödtek.

A Štrand már jó ideje az Újvidéki identitás része. Néha a Duna vize nem elég jó, hogy fürdjünk benne, néha a szülők nem engednek fürödni akkor sem, ha elvileg jó (jogosan?) – de a Štrandra mindenki jár.

DÉLEGYHÁZA SZAUNA

"A prágai H3T iroda a szokatlan helyekre tervezett, különleges építészeti szaunák specialistája. A szaunákat közösségi térként értelmezik, amik a bennük zajló tevékenységgel értelmezik át a közegüket, jellemzően olyan helyszíneket, ahonnan a testi létezés, a szemlélődés mára kiszorult. A városi tereken, múzeumokban, hidakon és máshol elhelyezett szaunák az emberi test felmutatásán túl építészetükben is tükröt tartanak a környezetük elé: akár kerékpárral vontatható utánfutót, akár absztrakt, átlátszó, függesztett kockát vagy éppen Buckminster Fuller kupoláit idézik meg; az építészet alapelemeit a modernizmus monumentalitásával és a wellness-építészet tökélyre fejlesztett jellegtelenségével egyaránt radikálisan szembeállítják."

- építészfórum, Szemerey Samu, 2013. február 11.

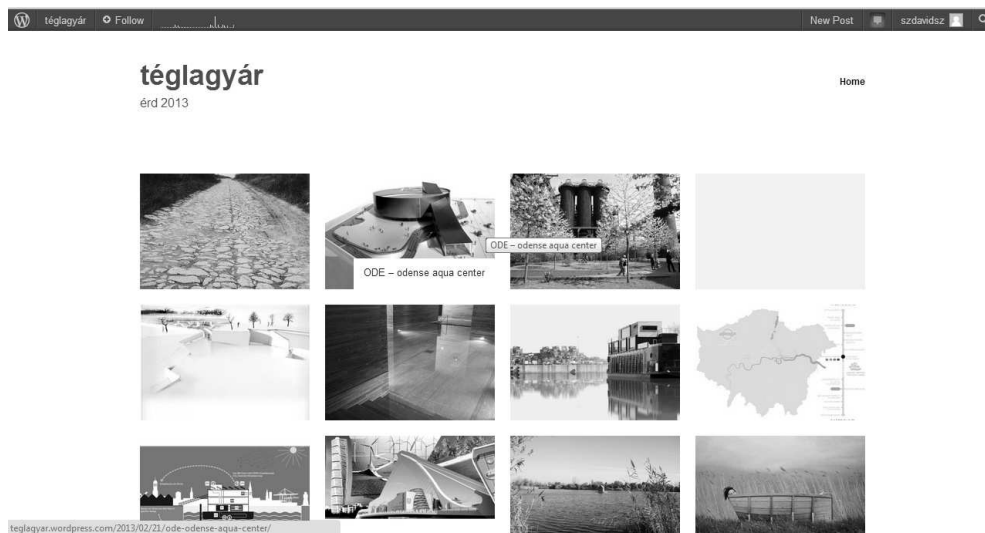
BERLIN BADESCHIFF

"A berlini Badeschiff egy 2002-es pályázat eredményeként jött létre. Építészeket és művészeket kértek fel arra, hogy foglalkozzanak különböző helyszíneken hidakkal mint az elemek összekötésével a városban, majd ez alapján adjanak javaslatot egy új híd elhelyezésére. A nyertes pályázat (AMP arcquitectos + Gil Wilk, Susan Lorenz berlini művészek) nem meglévő hidakat vizsgált a Spree felett, hanem hidat a Spreehez/Spreebe. Azt a kapcsot keresték, ami a város folyójához viszi közelebb a lakókat. A közösségi fürdőzés tradícióit igyekeztek követni, a strand a XIX. század végén is itt működő fürdők hagyományát viszi tovább. Az építmény három összekapcsolt elemből áll, melyből kettő napozóterasz, egy pedig medence. A mostani medence egy 1967-es építésű uszály átalakításával jött létre, melynek méretei: 32,5×8,2 m; legnagyobb vízmélysége 2,10 méter. A város azóta jelentős intézkedéseket tesz a vízminőség javítására, de az építés idején minősége még nem volt fürdéshez megfelelő, ezért volt szükség az uszályban elhelyezett medencére. Vize a Spree vizénél melegebb, 24 fokos, a vízfelszín pedig a folyóénál 80 cm-rel van magasabban. 2004 májusára, mindösszesen nyolc hét alatt építették fel a létesítményt, mely a Keleti Kikötő területén kapott helyet. Ez sem véletlen, a terület jelentős recháilitáción megy keresztül, a fejlesztéseket pedig komoly társadalmi viták kísérik. A strand érdekessége, hogy időközben téliesítették, ami 2006-ban megkapta a Német Építészszövetség díját, az Architekturpreis-t. Ez a díj talán azért is különleges a Badeschiff esetében, mert elsősorban nem esztétikai szempontok irányították a tervezést. Az esztétika kérdése már csak a későbbi módosítások alkalmával került előtérbe. Az eredeti tervek a lehető legegyszerűbb megoldásokat és szerkezeteket használják, hisz nem magának az építménynek kell a figyelem középpontjában állnia, hanem az ott zajló cselekvésnek, a különleges kihelyezett állapotnak, és a környezet nyújtotta látványnak. ..." - KINT A STRANDON, BENT A VÁROSBAN, Páál Zsófia, 2013

BLOG

Az inspiráló különböző léptékű vízparti előképekről összeállítottunk egy internetes oldalt, több példával és háttéranyaggal:
<http://teglagyar.wordpress.com/>

3. TÉGLAGYÁR RÉGEN ÉS MA - MEGLÉVŐ ÁLLAPOT

LEGENDA A MÉLY ÚTRÓL, DUNÁRÓL ÉS KAKUKK-HEGYRŐL

"Réges régen Érden az emberek a Dunára jártak a hegyről vízért. Csakhogy az út mentén egy barlangban sárkány lakott, aki mindig elragadott a vízholdók közül egy-egy embert. Nagy volt a sírás-rívás a faluban, amikor is valamelyik eszes ember azt találta ki, hogy állítsanak az útra egy oltott mésszel tömött bárányt. A vaksi, de mohó sárkány nem tudott ellenállni a báránynak, szőröstül-bőröstül felfalta. Csakhogy nagyon megszomjazott a lakoma után, ezért lement inni a Dunára. Ivott és ivott, közben a mész elkezdett dolgozni a bendőjében. Szörnyű kínjában, még mielőtt kilehetle volna a lelkét kivájta a Kakukk-hegyre vezető mélyutat."

BELICZAY-SZIGET

Történet a Beliczay sziget medréről egy kiránduló tollából:

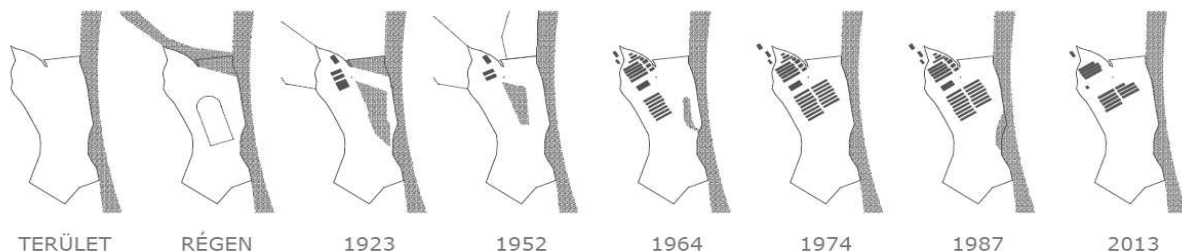
“Az egykori meder helyét tarvágás jelöli, íve a víztükör nélkül is jól kivehető. Távolban a római katolikus templom tornya látszik, balra a Kakukk-hegy meredeken leszakadó tömbje zárja a látóhatárt. A Beliczay-mellékágot a II. katonai felmérés szelvényein már csak keskeny kék csíkkal jelölik, 1850 után már egyik térkép sem jelöl benne vizet. Kiszáradása szorosan összefügg a Ráckevei-Duna lezárásával és a budafoki-ág kotrási munkálataival. A medersüllyedéssel párhuzamosan szárazodott az érdi ártér és a mellékág. Jelenleg, 2012-ben csak a legnagyobb vízállások alkalmával láthatnánk a képen csillogó víztükröt, ilyen esetben a szigetet 1,5-2 méteres víz borítja.”

A TÉGLAGYÁRI TERÜLET BEÉPÍTÉSÉNEK TÖRTÉNETE

A téglagyár megszűnése óta a terület üresen áll. Több tábla int, óv minket - beszakadás veszély, magánterület stb. A érdi lakosság egyrésze még nem járt a területen soha.

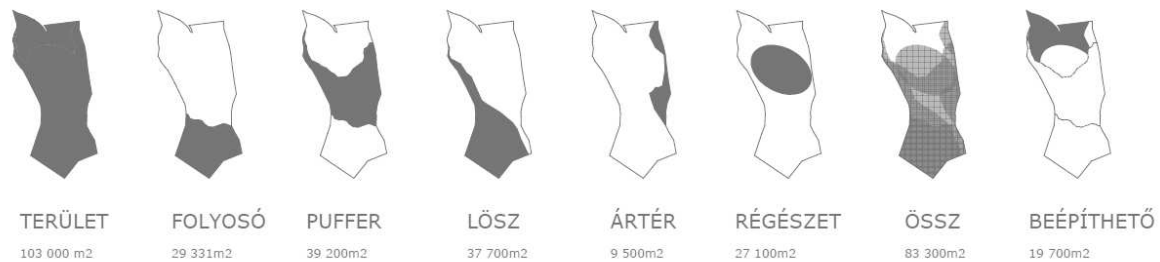
A téglagyárhoz vezető Molnár út rozoga állapotú, az út mentén elhelyezkedő házak között sok eladó, üresen áll.

MEGLÉVŐ BEÉPÍTÉS

A terület alapterülete 103 000 m². A beépíthetőségét érintő fő tényezők:

- ökológiai puffterület övezete
- ökológiai folyosó övezete
- löszfalak és közvetlen környezetük
- dunai árterület
- nyílvántartott régészeti lelőhely

A puffterületen beépítésre szánt terület csak abban az esetben jelölhető ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti.

A tervezési terület magasabban fekvő része tartozik az ökológiai folyosóhoz. A beépítéshez meg kell vizsgálni, hogy az itt elhelyezett beépítés zavarná-e az ökológiai kapcsolatok zavartalan működését. Mivel ilyen vizsgálatról nem tudunk, a tervünknel abból indulunk ki, hogy ez a terület nem beépíthető. (2003. évi XXVI. törvény)

Meglévő épített elemek:

- kémény
- régi őrház a terület bejáratánál
- trafó
- téglaszártó épületek betonkeretei két csokorban
- hajódaru a régi kikötő helyén

4. TÉGLAGYÁR HOLNAP - TERVEZETT ÁLLAPOT

KÖZÖSSÉGI FENNTARTÁS - KATALIZÁTOR

Magyarországon és Érd környékén is sok wellness szálloda és fürdő épült a közelmúlt években. Ezek legtöbbször arc nélküli, helyüktől független szigetek, kevés kapcsolattal rendelkeznek a környezetükkel, városukkal - lehetnének akárhol.

A pályázatunk célja a szolgáltatásokat nem egy helyen, központosan biztosítani, hanem az egész falu területére kiterjeszteni. (Amennyiben ilyen nagyságrendű fejlesztés a tervezési területre jönne létre, felborulna a falu gazdasági egyensúlya, túl sok és túl tömény beavatkozás koncentrálna egy kismértékű területen).

Egy teljesen új, falutól független (wellness-) beruházás helyett, egy a faluhoz szorosan kapcsolódó, fokozatosan kialakuló forgatókönyvet javasolunk.

A part mentén határozott, a Duna partra reagáló és a környezet adottságaival élő, szabadidős egységeket helyezünk el a vízén. A karakteres arculattal bíró új funkciók egyfajta katalizátorként működnek: egyediségével képes távolabbról idevonzani családokat, emberi léptékével azonban nem riasztja el a helyi lakosságot sem.

KAPCSOLÓDÁSI PONTOK A VÁROSSAL

- meglévő termál fürdő

Egy új, nagyléptékű wellness beruházás ellehetetlenítené a meglévő termálfürdőt, ehelyett a fürdő szolgáltatásait kiegészítő funkciókat és hangulatot javasolunk.

- üresen álló házak (elsősorban) Ófaluban

Ófalu utcáin járva számos "Ez a ház eladó" feliratot látunk. Ezekben az épületekben kis panziók, szálláshelyek, vendéglátó egységek lehet kialakítani, melyek ki tudják elégíteni a téglagyári wellness idővel kialakuló nagyobb forgalmát. A telken építendő szálloda, helyett javasoljuk egy a faluban lévő bérelhető-ház hálózatot kiépítését.

- Molnár út

Javasoljuk az út burklatának cseréjét, valamint lassított autó forgalmú kialakítását. A régi folyómeder mentén tervezett utat, pedig futó sáv, biciklis út és séta sávként javasoljuk használni, mely összeköti Érd Duna-parti területét Ófalu központjával.

- Molnár út menti lakóházak

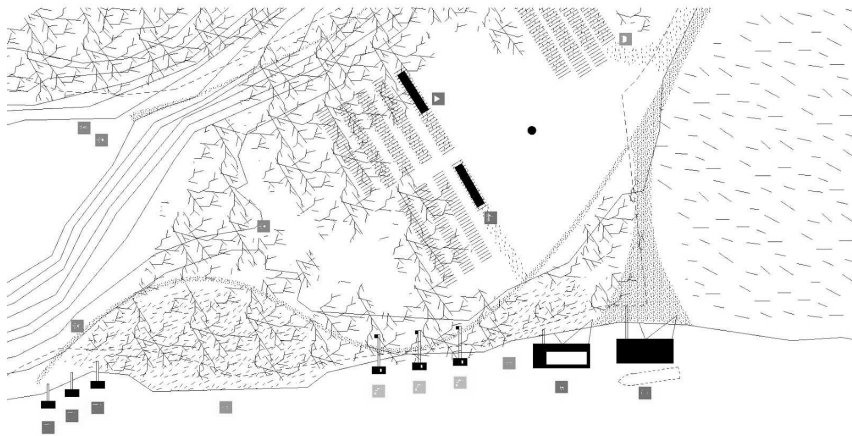
A szabadidő funkcióknak köszönhetően a Molnár út menti lakóházak használati értéke megnő; egy későbbi időpontban jó minőségű sűrűbb beépítés eredményezhet.

TERVEZÉSI PROGRAM

szolgáltatások	 étterem	 camping	 szállás	 parkolás	 hajóközlekedés
vízi sportok	 szauna	 strand	 uszoda	 csónakház	 horgászat
szabadidős elfoglaltságok	 kerékpár	 túrázás	 természet		

TERVEZETT BEÉPÍTÉS

Javaslatunk szerint az átértelmezett wellness funkciók a Dunán kapnak helyet, stégeken és uszályokon. A szárazföldre tervezett épületek a meglévő betonkeretek alá kerülnek. Itt jelöljük ki a sátrazó helyeket is, illetve a Molnár út felől parkolóhelyeket.

A tervezett beépítés vízi elemei:

- hajóállomás a Dunán - a hajós megérkezés helyszíne
- úszó-hajó - úszómedence és kiszolgáló funkciók (öltözők, vizes blokkok)
- szauna-stégek - 3 db önálló egység (szauna, öltöző, zuhany, Dunai merülő medence, terasz)
- horgász stégek - 3 db üres stég

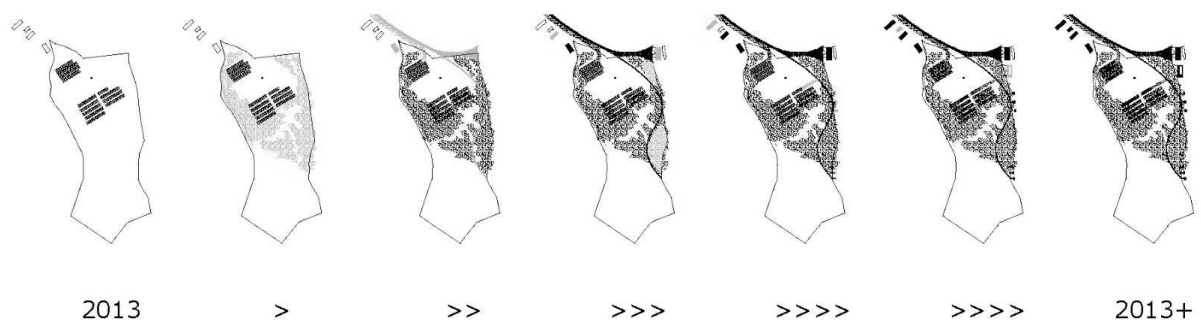
A tervezett beépítés szárazföldi elemei:

- meglévő, rossz állapotú terület bejáratánál lévő őrház felújítása, átalakítás bicikli központtá (kölcsonzás, javítás, információ)
- kémény - megmarad mint Dunáról jól látható jel ...
- betonkeretek - amennyiben az állapotuk engedi javasoljuk őket megtartani
- parkolóhelyek a bejárat melletti a betonkeretek alatt (befuttatva zölddel)
- sátrazási és pihenő helyek belső betonkeretek alatt (ponyva, árnyékoló)
- kemping kiszolgáló helyiségei belső betonkeretek alatt
- csónakház - a belső betonkeretek alatt

A beépítési javaslatunk túlmutat a tervezési területen - az idelátogató közönséget a téglagyárból Ófaluba "továbbítjuk" - az ott lévő üresen álló házakban panziók, szálláshelyek, szolgáltatások alakulhatnak ki.

LÉPÉSRŐL LÉPÉSRE

A tervezett "beépítés" lépésről lépésre valósul meg, ezért a terület fejlesztését már holnap el lehetne kezdeni. A fokozatos beépítés által a téglagyár területe már az első fázisban tartalommal töltődik fel, megszűnik vakfoltnak lenni és új színfoltja lehet Érdnek. A terület átmeneti használatok által bekerül a köztudatba és felkerül a térképre, ezáltal pedig pozitívan befolyásolja a jövőben tervezett nagyobb léptékű beavatkozásokat is. (Senatsverwaltung für Stadtentwicklung Berlin: Urban Pioneers. Berlin: Stadtentwicklung durch Zwischennutzung. Jovis Verlag GmbH, Berlin, 2007.)

A terület ütemezett elfoglalása során fokozatosan több szinten egyre szorosabb lesz a téglagyár kapcsolata Ófaluvall és Érddele.

A TERÜLET MEGKÖZELÍTÉSE

"Despinába kétféleképpen lehet eljutni: hajón vagy teveháton. A város másként mutatkozik annak, aki a szárazföldről jön, és másként annak, aki a tengerről érkezik."

Láthatatlan városok, Italo Calvino

Új téglagyári terület megközelítése két uton történik - vízről és szárazföldről.

Szárazföldről: a Beliczay-sziget medre mentén javasoljuk egy lassított autós forgalmú út kialakítását a Molnár út helyén. A meder és út között pedig egy rekreációs sávot terveztünk vegyes használatra - bicikli út, gyalogos és futó. Ezáltal összekötjük Ófalu központját és a tervezett P+R központot a sziget északi csúcsánál a téglagyár területével.

Vízi úton: A helyszínrajzon jelölt helyen hajóállomást tervezünk - BKV járat, Visegrádi járatok típusú hajójáratok megállóhelye. Szomszédos Duna menti helyekről így Érd téglagyára könnyen elérhetővé válik, és maga az utazás is élmény lesz.

SZUBJEKTÍV BESZÁMOLÓ AZ ÚJ ÉRDI DUNAI STRAND ÉS WELLNESSRŐL

"Szaunázni a Dunán? Közben ellátni észak felé Budapestig, dél felé majdnem Szegedig? Lábat a Dunában lógatni szaunázás után és csak bámulni a vizet? Természet közeli wellness? Löszfal a hátad mögött, és a nagy zöld - előtted és körülötted pedig csak a Duna." - tervezés közbeni gondolatok

Ez lehetne egy olyan hely, ahol lehet biciklit vagy csónakot bérelni, vagy az Ófaluban megszállni és itt maradni egy ideig. Jó kiindulópontja túráknak gyalog, két keréken vagy a vízen, majd a hosszú nap után a régi téglagyár csipkebogyóval befuttatott beton keretei alatt lehet sátrat húzni, elalvás előtt még egyet úszni az úszó stégen, szaunában megmelegedni, Dunában lábat lógatni és csillagokat nézni, majd aludni. Másnap mehetünk tovább, vagy itt maradhatunk még pár napig, és csillagtúrákat tehetünk a környékre.

KI JÖN IDE?

Ilyen hely nincs más a környéken, ezért érdemes Pécsről, Prágából, Belgrádból, Bécsből, vagy Törökbálintból idelátogatni Édre a téglagyárba. (példa: régen Egerszalók; Valsi fürdő Svájcban)

Érdiek mindennap - ki a természetbe, le a Dunához.

Nyáron sok Budapesti, Érdi, környéki aki a nagy melegben - hot nights summer in the city - vágyik zöldre vízre és húsra (példa: Újvidéki strand).

Úszni - egy igazi úszómedencében, de benne a Dunában; a távoli horizontot nézed közben. Biciklisták Bécs-Belgrád útvonalról (EuroVelo), vagy csak a környékről, 13. kerületből, Battáról, Budaörsről - itt megállni, pihenni, majd továbbmenni; esetleg itt aludni; vagy biciklit bérelni és innen útnak indulni.

Evezősök - mint biciklisták; pár órára Érdi általános iskolások edzésre jönnek;

egy Dunai vízi túra állomáshelye.

Gyerektáborok, művésztelepek, mindenféle kempingezők és természetjárók

Amúgy piknik helyszín, bio piac helyi termelőkkel, pihenő park, Érdiek (új- és ó-) kedvenc kirándulóhelye.

MEGKÖZELÍTÉS

Vízárról:

Budapestről vagy a környékről hajóval lehet ide kijutni, és nem kell a melegben/hidegben buszra vagy autóba szállni.

Ha csónakkal jössz, itt kiköthetsz.

Szárazföldről:

Ha a közelben laksz (Törökbálinton vagy "új" Érdén) jöhetsz biciklivel, vagy futva.

Ha autódhoz ragaszkodsz otthagyhatsz egy kijelölt P+R parkolóhelyen Ófaluban, majd idesétálhatsz; vagy a faluban bérelsz biciklit egy bicó-bérlő-ponton (a téglagyárban is leadhatod utána). A téglagyár mellett, Molnár út végén is parkolhatsz.

Esetleg a 33 busz Budapestről behoz Téged valameddig.

Ha épen országos bicikli túrán vagy, itt megállhatsz (EuroVelo) pár órára vagy napra.

"Despinába kétféleképpen lehet eljutni: hajón vagy teveháton. A város másként mutatkozik annak, aki a szárazföldről jön, és másként annak, aki a tengerről érkezik.

A tevehajcsár, amint megpillantja a fennsík láthatárán előbukkanó felhőkarcolók tetőit, a radarantennákat, a csapkodó fehér és vörös szélzsákokat, a füstöt pöfögő kéményeket, egy hajóra gondol, tudja, hogy ez itt város, de olyan te-herhajónak képzelet, amely elviszi majd őt a sivatagból, horgonyát felvonni készülő vitorlásnak vagy gőzhajónak, amelynek víz alá merült vaskamrájában remeg a kazán; valamennyi kikötőre gondol, a tengerentúli árukra, amelyeket a daruk kiraknak a mólókra; a kocsmákra, ahol a különböző zászlók alatt hajózó vízijárművek legénysége üvegeket tör szét egymás fején; kivilágított földszinti ablakokra, mindegyik mögött egy-egy nő fésülködik.

A part menti ködben a tengerész egy teve púpját látja kirajzolódni, fényes rojtokkal díszített nyeret két foltos, himbálózva előrehaladó púp között; tudja, hogy város ez itt, de tevének képzelet, amelynek málhanyergéből tömlők és cukrozott gyümölcscsel tömött tarisznyák csüngenek alá, datolyabor, dohánylevelek, és képzeletében már hosszú karavánsort lát, amely elviszi majd őt a tenger sivatagából, édesvízű, fűrészfűvelű pálmák árnyékolt oázisokba, tömör mészkőfalakból épült palotákhoz, kőburkolatú udvarokba,

ahol a táncosnők mezítláb lejtene, és karjukat félig elfedi, félig fedetlenül hagyja a fátyol.

Minden város a sivatagból nyeri formáját, a sivatagból, amelynek ellenszegül; így a

tevehajcsár és a tengerész Despinát látja, a város, amely határvonal a két sivatag között." Láthatatlan városok, Italo Calvino

SZÁLLÁS

Lehet, hogy messziről jöttél ide – mert még nem fürödtél a Dunában – és itt akarsz pihenni pár napig? Vagy bicikli túrán vagy, és itt fogtok állomásoztok?

Esetleg holland vagy, és a nyarakat Magyarországon töltöd, szereted a Dunát, és idejössz minden évben?

Gyerektábor? Művészetek völgye? Csapatépítő? Nyaralás? Vad wellness hétvége?

Lehet sátrazni, kempingezni ha jó az idő, vagy lehet az Ófaluban megszállni egy kis panzióban. Akár itt a közvetlen közelben, a Molnár úton, az egyik Beliczay-szigetre néző vendégházban.

A téglagyárban adnak információt, és eligazítanak a helyi lehetőségekről, látnivalókról.

Ugyanígy lehet sátrazni a téglagyár területén, vagy Ófaluban megszállni.